

Αιμιλία Καραλή
*Η ιδεολογική προετοιμασία
ενός νέου νόμου Λε Σαπελιέ*

Η πρόσφατη απεργία των καθηγητών, όπως και ανάλογες κινητοποιήσεις των αγροτών, των ναυτεργατών, των υπαλλήλων στους αρχαιολογικούς χώρους, προβλήθηκαν από τα ισχυρά ραδιοτηλεοπτικά μέσα και συγκροτήματα του τύπου ως αντιδημοκρατικές ενέργειες και σχεδόν τρομοκρατικές πράξεις. Ενώ ήταν ελάχιστες οι αναφορές στο ποια ήταν η πολιτική που οι απεργίες αντιπάλευαν, περίσσεψαν οι αναλύσεις για τα προβλήματα που προκάλεσαν σε άλλα τμήματα του πληθυσμού: καθηγητές εναντίον μαθητών, αγρότες κατά ταξιδιωτών, ναυτεργάτες κατά παραγωγών που ήθελαν να μεταφερθούν τα προϊόντα τους, αρχαοφύλακες κατά τουριστών. Κοινός παρονομαστής ήταν η επωδός: «Δεν μπορούν οι

απεργοί με τα συνεχιστικά αιτήματά τους να κρατούν ομήρους τους άλλους πολίτες.

Στην παρουσίαση των αιτημάτων των απεργών ως συνεχισκών, άρα αντίθετων προς την υπόλοιπη κοινωνία, και της ίδιας της μορφής της απεργίας ως μέσου αντιδημοκρατικού δεν πρωτοστάτησαν μόνο τα στελέχη της κυβέρνησης ούτε γνωστοί δημοσιογράφοι. Είναι γνωστές επιστολές καθηγητών, ομαδικές και ατομικές, που υπερασπίζονταν την απεργοσπαστική πρακτική ως δικαίωμα και απόδειξη ελεύθερης προσωπικότητας. Τον κύκλο έκλεισε, προς το παρόν, ένα κείμενο του καθηγητή Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών Γ. Β. Δερτιλή, ο οποίος αρνείται το δικαίωμα της απεργίας στους καθηγητές («Οι απεργίες και Εγώ-Δε-

καπενταμονόλογος απεργοσπάστη καθηγητή», *Το Βήμα*, 18.5.1997).

Φαίνεται, λοιπόν, πως αρχίζει κι εδώ να δημιουργείται ένα κλίμα που έχει εδώ και χρόνια καλλιεργηθεί και ενισχυθεί από ισχυρά κέντρα εξουσίας στη Δυτική Ευρώπη και στις ΗΠΑ: αυτό της «παιδαγωγικής της υποταγής» των ευρύτερων λαϊκών στρωμάτων στις κυρίαρχες επιλογές του συστήματος με επικεφαλής διανοούμενος, συνδικαλιστές, πολιτικούς «προοδευτικών» αποχρώσεων (είναι ενδιαφέροντα τα στοιχεία που παραθέτει για τις ΗΠΑ και τα «Μαθήματα Οικονομικής Διαπαιδαγώγησης» του λαού μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ο Noam Chomsky, στο *Ο Noam Chomsky και τα ΜΜΕ...*, εκδ. Παρατηρητής, σελ. 162).

Καταρχήν, η «παιδαγωγική της υποταγής» αναλαμβάνει να ενοποιήσει τους διαμαρτυρούμενους («δραχμοθήρες», «ταραξίες», «ιδιοτελείς» κ.ά.). Ασκείται, κατά συνέπεια, εκφοβιστική πίεση εναντίον τους για να σταματήσουν τις κινητοποιήσεις και να μη διανοηθούν καν οποιαδήποτε μελλοντική πραγμάτωσή τους. Αυτή η λογική θυμίζει εκείνο που ειρωνικά συνιστούσε ο Φλωμπέρ στους «καθώς πρέπει» αστούς να λένε, όταν αναφέρονται στον εργάτη: «Πάντα έντιμος, όταν δεν εξεγείρεται».

Η άλλη πλευρά αφορά την προσπάθεια απόκρυψης των πολιτικών ευθυνών που υπάρχουν για την πρόκληση των κινητοποιήσεων. Έτσι, παρόλο που αρκετοί δέχονται τη δίκαιη βάση των αιτημάτων των απεργών, τα προβλήματα που τα προκαλούν εμφανίζονται περίπου ως μοιραίες καταστροφές. Ο λόγος τους έτσι μετατρέπεται σε μυστικισμό, οι αναζητήσεις των αιτίων μεταφέρονται στη σφαίρα της μεταφυσικής, ενώ η κρατική εξουσία απαλλάσσεται των όποιων ευθυνών της για την πολιτική της.

Παρόλο που συχνά γίνεται επίκληση στη δημοκρατία και στην ανάγκη υπεράσπισης των θεσμών, της εντούτοις η «συναίνεση» που στην ουσία προτείνεται με την καθεστηκυία τάξη πραγμάτων, δηλαδή με τις συγκεκριμένες πολιτικές και οικονομικές επιλογές του συστήματος, σημαίνει την αναίρεση, την παραχάραξη της δημοκρατίας. Η «συναίνεση» σημαίνει άρνηση του αντίλογου, εξαφάνιση της διαφωνίας και φυσικά της πράξης που συνεπάγονται. Ο διάλογος των «συναίνοντων» δεν είναι παρά μονόλογος της εξουσίας. Ο καπιταλισμός επιτίθεται σκληρά υπό τη σημαία της δημοκρατίας!

Φαίνεται, λοιπόν, πως η «Νέα Ομιλία» που περιέγραψε ο Orwell στο 1984 βρίσκει σήμερα την «εκσυγχρονιστική» εκδοχή της: «Η ταπείνωση είναι αξιοπρέπεια», «Η υποταγή είναι ελευθερία», «Τα δικαιώματα είναι εκβιασμός», «Ο σκοταδισμός είναι φως», «Η ειλωτεία είναι απελευθέρωση!».

Το 1791 η Συντακτική Συνέλευση που προήλθε από τη Γαλλική Επανάσταση για να υπερασπίσει το «απαραβίαστο και ιερό δικαίωμα» της ιδιοκτησίας, όπως δήλωνε και το άρθρο 17 της Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη, θεσμοθετώντας την άποψη του Τζον Λοκ, ψήφισε το νόμο Λε Σαπελιέ που καταργούσε τα συνδικάτα και τις απεργίες ως ασυμβίβαστες δραστηριότητες με την έννοια της ελευθερίας και της διακήρυξης των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Οι νομοθέτες είχαν καταλάβει πώς μπορεί να προχωρήσει ο καπιταλισμός. Ίσως σήμερα μερικοί να νοσταλγούν την εποχή όπου τα δικαιώματα του ανθρώπου ταυτίζονταν με τα δικαιώματα του οικονομικά ισχυρού. Μόνο που ακόμη δεν μπορούν να το διατυπώσουν ευθαρσώς. Απλώς προετοιμάζουν το έδαφος. Ας ήταν τουλάχιστον ειλικρινείς!